

Sveriges nationella handlingsplan avseende perioden 2024-2028 för genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet

Inledning

Idag lever omkring 1,2 miljarder människor i konfliktdrabbade områden. Kvinnors och flickors utsatthet för olika typer av våld och övergrepp ökar kraftigt i konfliktsituationer och sexuellt våld är systematiskt förekommande.

Jämställdhet är ett svenskt kärnvärde och en förutsättning för lika rättigheter, frihet och demokrati. Kvinnors inflytande och lika deltagande inom fred och säkerhet är både en rättighetsfråga, effektivitetsfråga och en frihetsfråga. Brist på jämställdhet mellan olika grupper av kvinnor och män, flickor och pojkar, kan vara en grundorsak till, och en pådrivande faktor för, instabilitet och konflikt. Forskning visar att jämställdhet, fred och demokrati är ömsesidigt förstärkande och att de är en förutsättning för varandra. Efter en längre period där utvecklingen gått mot ökad jämställdhet har världen under de gångna åren upplevt en tydlig tillbakagång på området. Den negativa utvecklingen vad gäller jämställdhet går hand i hand med en global tillbakagång för demokratin samt ett stort antal intensiva och långvariga väpnade konflikter. Stöd till Ukraina är en av regeringens viktigaste utrikespolitiska prioriteringar. Detta ska även få genomslag i arbetet med agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, som antogs enhälligt år 2000, slår fast att kvinnors lika deltagande – i att förebygga, hantera och lösa konflikter, samt i fredsbyggande och återuppbyggande efter konflikt – är en förutsättning för att uppnå hållbar fred och säkerhet. Vidare fastslås att kvinnor och flickor har särskilda skyddsbehov i konfliktsituationer. Sedan år 2000 har ytterligare nio resolutioner på temat antagits.

Tillsammans utgör resolutionerna den internationella agendan för kvinnor, fred och säkerhet och ligger till grund för t.ex. Natos, FN:s och EU:s arbete inom området. Agendan tas upp i Natos strategiska koncept från 2022. Sverige ska vara drivande i detta arbete.

Sverige ska synliggöra och stödja särskilt marginaliserade grupper såsom kvinnor med funktionsnedsättningar, hbtqi-personer, unga och äldre.

Sverige har sedan resolution 1325 antogs arbetat aktivt med agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Sveriges första handlingsplan antogs år 2006 och har efterföljts av ytterligare två handlingsplaner, 2009 respektive 2016. Som ett led i arbetet med att ta fram Sveriges fjärde nationella handlingsplan genomfördes en extern utvärdering vars rekommendationer har beaktats i framtagandet av den nya handlingsplanen. Civilsamhällesorganisationer har också konsulterats vid framtagandet av handlingsplanen.

Handlingsplanen syftar till att vägleda Sveriges samlade arbete med genomförandet av agendan för kvinnor, fred och säkerhet, både internationellt och nationellt under perioden 2024–2028. Nationella insatser inom ramen för genomförandet av handlingsplanen skapar förutsättningar för att agera också internationellt. Relevanta svenska myndigheter kommer att involveras i att omsätta handlingsplanens strategiska inriktning till operativ verksamhet.

Strategisk inriktning

Följande prioriterade områden, som har sin grund i resolution 1325 och de efterföljande resolutionerna, ska vägleda Sveriges arbete med kvinnor, fred och säkerhet.

1. Bidra till kvinnors och flickors lika deltagande i konfliktförebyggande insatser

Övergripande målsättning: Sverige ska bidra till olika grupper av kvinnor och flickors lika deltagande i konfliktförebyggande insatser.

Att förebygga väpnade och våldsamma konflikter är ett sätt att rädda liv och hushålla med samhällets resurser. Sverige ska därför arbeta konfliktförebyggande och verka för att konflikter inte återuppstår. Investeringar i jämställdhet samt kvinnors och flickors rättigheter är ett effektivt sätt att förebygga konflikter. Ett sätt att göra detta på är att främja kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter.

De senaste åren har kopplingarna mellan klimatförändringar och konflikt blivit allt tydligare. Klimatrelaterade säkerhetsrisker ska därför beaktas i det konfliktförebyggande arbetet, såväl nationellt som internationellt.

2. Bidra till inkluderande och jämställda fredsprocesser och fredsbyggande

Övergripande målsättning: Sverige ska synliggöra och stärka kvinnors lika deltagande och inflytande i fredsprocesser samt i bredare freds- och statsbyggande, på alla nivåer i samhället. Detta gäller till exempel länder där Sverige och svenska myndigheter är involverade i fredsbyggande- och stabilitetsskapande insatser men även kvinnors delaktighet i försvars- och säkerhetsfrågor nationellt.

Jämställda fredsprocesser och långsiktigt statsbyggande är en förutsättning för hållbar fred och säkerhet. Forskning visar både att fredsavtal blir mer hållbara när kvinnor har medverkat i fredsförhandlingar och att jämställda samhällen tenderar att vara mer fredliga. Det finns också en koppling mellan ökad demokrati, jämställdhet och fred.

Att främja kvinnors ekonomiska egenmakt är prioriterat av regeringen och särskilt viktigt i sammanhanget, då detta är en förutsättning för kvinnors lika och aktiva deltagande i politiska beslutsprocesser.

Att bidra till kvinnors aktiva deltagande i krishantering och Ukrainas uppbyggnadsarbete kommer att vara prioriterat. Nära samarbete med lokala civilsamhällesorganisationer uppmuntras, både i Ukraina och i andra konfliktsituationer.

3. Stärkt skydd av kvinnor och flickor

Övergripande målsättning: Sverige ska bidra till att förebygga och stärka skyddet för alla kvinnor och flickor från alla former av våld och övergrepp, under och efter väpnad konflikt, i synnerhet i länder där svensk närvaro finns i någon form, genom utlandsmyndighet eller inom ramen för internationella organisationer och insatser. Kapacitetsbyggande för personal som kan komma att ingå i insatser, ska tillgodoses inom ordinarie verksamhet.

Könsrelaterat våld är en allvarlig och oacceptabel kränkning av de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt. Att motverka könsrelaterat våld och konfliktrelaterat sexuellt våld är högt prioriterat av regeringen och insatser kopplade till detta förväntas genomföras inom ramen för handlingsplanen. Sverige ska fortsätta stärka arbetet mot alla former av könsrelaterat våld, inklusive det som sker digitalt.

Sexuellt våld i konflikt är vanligt förekommande och i många konfliktsammanhang en medveten taktik bland krigförande parter som förövare nyttjar med liten risk för påföljd för förövarna. Sverige ska därför, där så är möjligt och i linje med regeringens prioritering av denna fråga, bidra till förebyggande och ansvarsutkrävande för alla typer av sexuellt våld och övergrepp mot kvinnor och flickor, män och pojkar i konfliktsituationer.

En särskilt utsatt grupp är kvinnliga människorättsförsvarare och kvinnor i politiska positioner i konfliktländer. Sverige ska fortsatt bidra med stöd till och skydd av dessa grupper.

Att främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) förblir särskilt viktigt för att stärka skyddet av kvinnor och flickor – före, under och efter konflikt. Tillgång till SRHR-tjänster är inte bara en grundläggande rättighet utan även en förutsättning för alla kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt och aktiva deltagande i samhället.

4. Ledarskap och expertis

Övergripande målsättning: Åtgärder som bidrar till att genomföra agendan för kvinnor, fred och säkerhet ska integreras i all relevant verksamhet nationellt och internationellt.

En avgörande faktor för att driva agendan för kvinnor, fred och säkerhet framåt är ett tydligt och aktivt ägarskap från den högsta ledningen hos varje medverkande aktör inklusive inom civilsamhället såväl på nationell nivå i Sverige som internationellt. För detta krävs ett ledarskap som säkerställer att jämställdhetsexpertis, forskning och analyser används integrerat i ordinarie verksamhet som ett kunskaphöjande verktyg. Sekunderingar till andra organisationer är ett viktigt verktyg i detta sammanhang, liksom stöd till olika typer av

expertfunktioner vid internationella organisationer. Svenska erfarenheter och svensk expertis på jämställdhetsområdet har här ett tydligt mervärde. Vidare ska relevanta rättighets- och inflytandeaspekter beaktas i de konfliktanalyser som görs av Sverige och internationella aktörer.

Som ett led i detta arbete ska Sverige genomgående verka för att all statistik i internationella insatser är köns- och åldersuppdelad där så är möjligt.

Värnplikten är sedan 2018 könsneutral. I förlängningen kan en bred rekryteringsbas också förväntas leda till konkreta resultat som en jämn fördelning av kvinnor och män på höga positioner inom Försvarsmakten och andra svenska myndigheter. Jämställdhet ökar även förmåga och leder till mer effektiva militära och civila krishanteringsoperationer, varför jämställd rekrytering till svenska myndigheter är av stor vikt.

Myndigheter som verkar inom ramen för Totalförsvaret ska i sin nationella och internationella verksamhet, såsom forskning, beredskapsplanering, övningar, samverkan och samordning fortsatt integrera ett jämställdhetsperspektiv samt agera i enlighet med agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

Geografisk prioritering

De medverkande myndigheterna ska bidra till insatser i de länder och sammanhang de själva bedömer relevanta, utifrån behov och en bedömning av Sveriges möjligheter att bidra med mervärde och förväntat, konkret resultat. Särskild prioritet ska dock ges till Ukraina och länder som påverkas av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Aggressionen har skapat ytterligare hot och risker för kvinnor och flickor samt för demokratiska grundvärden och mänskliga rättigheter. Agendan för kvinnor, fred och säkerhet är en del av Sveriges engagemang i Ukraina och närområdet, inklusive genom att beakta de särskilda risker som kvinnor och flickor utsätts för, däribland konfliktrelaterat sexuellt våld och människohandel. En prioritering är också att främja kvinnors deltagande i Ukrainas uppbyggnadsarbete. Sveriges utlandsmyndigheter ska där detta är möjligt kunna bistå till handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet med utgångspunkt i de genomförande myndigheternas verksamhet.

De myndigheter som ska medverka i genomförandet av handlingsplanen ska ha möjlighet att anpassa sig efter en föränderlig omvärld och kunna engagera sig i både existerande och nya konfliktsituationer.

Aktörer och partnerskap

Domstolsverket, Folke Bernadotteakademin, Försvarshögskolan, Försvarsmakten, Jämställdhetsmyndigheten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Myndigheten för

samhällsskydd och beredskap (MSB), Polismyndigheten, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och Åklagarmyndigheten bidrar till att genomföra den nationella handlingsplanen.

Sverige ska verka för breda partnerskap i genomförandet av handlingsplanen. Arbetet i konflikt- och postkonfliktländer ska anpassas utifrån de förutsättningar som finns i varje land men ska ta sin utgångspunkt i främjandet av kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. De globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 med tydliga mål om jämställdhet och fredliga och inkluderande samhällen utgör viktiga utgångspunkter för det gemensamma internationella engagemanget för att främja agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

I genomförandet av handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet ska Sverige genom relevanta myndigheter samarbeta med regionala och multilaterala aktörer såsom EU, Nato, FN, OSSE, de nordiska regeringarna, Europarådet, Afrikanska Unionen och Internationella Brottmålsdomstolen. Viktigt för genomförandet är också ett nära samarbete och partnerskap med civilsamhällesorganisationer såväl lokalt, nationellt, regionalt som globalt.

Styrning och genomförande

Genomförandet av agendan för kvinnor, fred och säkerhet ska utgöra en integrerad del av verksamheten och finansiering sker inom ramen för ordinarie budgettilldelning. De svenska myndigheternas roll och uppdrag i att bidra till att genomföra den nationella handlingsplanen kommer att beslutas av regeringen genom ordinarie myndighetsstyrning.

Myndigheterna ska årligen återrapporera om operationaliseringen av handlingsplanen. Formerna för denna återrapporering beslutas i särskild ordning mellan myndigheterna och deras respektive departement, med utgångspunkt i att förenkla nuvarande rapporteringsstruktur. Rapporteringen ska fokusera på resultat, snarare än genomförda aktiviteter. Myndigheterna samordnar detta arbete sinsemellan för att möjliggöra ändamålsenlighet och en så hög grad som möjligt av samstämmighet i återrapporeringen.

I samråd med berörda departement samordnar Utrikesdepartementet en arbetsgrupp för myndigheter och civilsamhället med uppdrag att genomföra handlingsplanen. Arbetsgruppens möten är tillfälle för utbyte av erfarenheter relaterat till genomförandet av handlingsplanen samt för diskussion och lärande om bredare frågor relaterade till agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Samverkan mellan medverkande aktörer är en nyckel för handlingsplanens genomförande.